

Slovenski REPUBLIKANEC

(prej Avtonomist)

Glasilo Slovenske Republikanske Stranke kmetov in delavcev.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Breg št. 12. II.
Telefon 119.

Izhaja vsak petek.

Mesečna naročnina 5 Din. - Cene oglasov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Pri malih oglasih vsaka beseda 50 par.

Št. 23.

Ljubljana, dne 12. junija 1925.

Leto V.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Obupen govor obupnega politika.

Nočemo hvaliti starih časov. To navado prepuščamo starim ljudem. Reči pa moramo vseeno, da so bili stari slovenski politiki čisto drugačni možje kot današnji, zlasti tisti politiki, ki so iz nič ustvarili mogočno organizacijo SLS in znali moč te organizacije ne samo vzdrževati, ampak še bolj in bolj razvijati.

Če bi še danes živeli ranjki dr. Zitnik, Povše, dr. Krek, dr. Lampe in drugi, bi se jokali cel mesec, ako bi poslušali nedeljski govor svojega političnega naslednika g. dr. A. Korošca, ali pa bi si sami želeli v hladni grob, da ne bi gledali grozovitega političnega poloma, do katerega je srečno pripeljalo nekdanj vsemogočno SLS njeno današnje politično vodstvo.

V svojem govoru g. dr. Korošec ni povedal nič novega, ampak je našteval samo stvari, ki jih vsak bralec slovenskih časopisov pozna že cele tedne. Mi vsi vemo, da se Radičevci pogajajo z radikali. Tudi to vemo, da se pogajajo glede potrditve še nepotrjenih radičevskih mandatov, glede osvoboditve Radiča, dr. Mačka in tovarišev iz ječe in o ukinitvi »Obznane«. Kar pa vedo vsi ljudje, to je za političnega voditelja vendarle nekoliko premalo! O pogajanjih radikalov z radičevci sta informirani po g. dr. A. Korošcu samo dve priči, in sicer Pašič in Pribičević. Pavlu Radiču namreč g. dr. Korošec ne verjame. Mi se pa vprašamo: Kje pa je g. dr. Korošec? Ali on ni informiran? Zakaj pa je načelnik najmočnejšega slovenskega kluba? Ta okolnost je najjasnejši dokaz, da jo je g. dr. Korošec s svojo politiko zavozil tako daleč, da ne mara nihče več v Belgradu ne zanj ne za njegov klub!

Zato je tudi naravnost smešen njegov poskus, da v svojem govoru omenja »ugodno priliko« za sporazum med Hrvati, Srbi in Slovenci. To je ponujanje, in sicer ponujanje za vstop v vlado brez vsakega pogoja. On sicer očita radičevcem, da bodo vstopili morebiti v vlado »goli in nagi«; a tudi g. dr. Korošec ponuja svoj vstop v vlado gol in nag in se tudi ne bi pritožil, če bi ga še ostrigli za nameček. Kakor pa sledi iz njegovih lastnih besed, je on v Belgradu tako priljubljen pri vseh strankah, da je vse njegovo ponujanje zaman, in ravno ta okolnost je napravila na one inteligenčne kroge, ki še vedno pripadajo SLS naravnost porazen vtis.

Koncem svojega govora pa je g. dr. Korošec povedal to, kar smo mi povedali že stokrat, da namreč on v Belgradu ne pomeni nič, Pašič pa vse! G. dr. Korošec je skesano priznal, da je vsak njegov korak v Belgradu zastoj in odveč, ker ga nihče več poslušati ne. To pa je jako žalostna tolažba za tiste, ki so verjeli pri zadnjih volitvah sladkim besedam in obljubam političnega vodstva SLS. Tem revežem preostaja danes edina tolažba, da lahko berejo nedeljski govor g. dr. A. Korošca. To jim je prinesel seboj iz Belgrada.

Da ne bodo naši bralci mislili, da je naša sodba neresnična, ponatiskujemo nedeljski govor g. dr. Korošca v celoti. Naši bralci naj ga presodijo sami. Govor se glasi:

V ospredju naše notranje politične situacije stoji danes vprašanje: Ali bo prišlo do sporazuma med radikalno in hrvatsko-seljačko stranko in končno do radikalno-radičevske vlade? Slovensko narodno zastopstvo smatra za svojo dolžnost, da Vas obvesti, kako ono gleda na to vprašanje, in je vsled tega sklicalo za danes sejo vodstva SLS v Ljubljano.

Najprej je treba razjasniti pojem sporazuma, ki se danes rabi na vseh koncih in krajih. Sporazum, kakor se danes rabi z ozirom na razgovore med Pašičem in radičevci, to ni sporazum, kakor si ga je zamislil blok narodnega sporazuma in ljudske demokracije, in za katerega so šle pri zadnjih volitvah s takim ognjem v boj vse opozicijske stranke. Vsebinska sporazuma, o katerem se sedaj toliko govori, je popolnoma različna od vsebine sporazuma, ki ga je zapisala opozicija na svoj program. Mi želimo s sporazumom izvršiti veliko sanacijsko delo za našo državo, dati Hrvatom in Slovencem na njihovih teritorijih vse državljanske svoboščine in pravice; urediti na temelju ravnopravnosti in najširše samouprave vso državo za prijetno stanovanje vseh treh bratov. Z našim sporazumom bi bile zasigurane državi jakost, mir in bodočnost; brez njega bo ostala torišče med seboj borečih se bratov, slaba v sedanjosti, nesigurna v bodočnosti. S centralizmom se osobito mi Slovenci in Hrvati ne bomo nikdar sprijaznili in politični razvoj po celem svetu ne govori za bodočnost centralizma, ampak za široke samouprave posameznih narodnih enot, ker se more samo v njih izživeti demokratičen nagon našega časa. Ne smemo tudi prezreti, da živimo v bližini federativne Rusije in da federativne ureditve Rusije nihče ne šteje med slabe pridobitve ruske revolucije. Mi Slovenci smo se po načelu samoodločbe odločili za skupno življenje v eni državi s Hrvati in Srbi, a smo od vsega početka zahtevali, da se nam v skupni ustavi zagotovi za našo slovensko individualnost potrebna samostojnost. Na tej zahtevi vztrajamo naprej. Isto samostojnost, podprto ne samo po prirodni pravu, ampak tudi po zgodovinskem državnem pravu, zahtevajo tudi Hrvati. Državno edinstvo torej sprejemamo, narodno edinstvo, pa če se pod tem razume, da moramo prenehati biti Slovenci, kratkomalo odklanjamo. Ako pa kljub temu kdo hoče z nami narodno edinstvo v tem smislu, dobro, naj se posloveni, ako ga je volja.

Sporazum, kakor si ga sedaj ob razgovorih med Pašičem in Radičem zamišljajo, pa ni ta stvarni in veliki narodni sporazum, ampak le sporazum, ki bi naj omogočil skupno vlado radikalov in radičevcev na podlagi sedanjega fakičnega stanja. V teh razgovorih ne gre za končno ureditev razmerja med Hrvati in Srbi. Res je Stjepan Radić na početku razgovorov poslal Pašiču pismo, v katerem mu objasnjuje, kako si on sedaj predstavlja narodni sporazum, toda Pašič je raz-

govor o tem odklonil. Ko je odlomok tega pisma prišel pred par dnevi v javnost, je tudi Pavle Radić izjavil, da predlog ni več aktualen. Sporazum, za katerega se sedaj vršijo razgovori, vsebuje le zahteve: da se overovijo osporjeni hrvatski mandati, da se da svoboda Radiču, dr. Mačku in tovarišem, da se uporaba zakona o zaščiti države glede Radičeve politične organizacije ukine ter da se preneha s preganjanji hrvatskih volilcev.

Da se o navedenih točkah vodijo med radičevci in radikali pogajanja, to je gotovo, tega nihče ne taji. Ali se pa vodijo z namenom, da se potem ustvari skupna vlada, to je drugo vprašanje. Pavle Radić nam v bloku izjavlja, da se smatra še vedno za člana bloka narodnega sporazuma in ljudske demokracije ter da se dosedaj še ni razgovarjal o tem, ali in kako sestavijo radikali in radičevci skupno vlado, a Pašič zatrjuje Pribičeviću isto glede na vladni blok. To sta dve edino kompetentni priči in mi nimamo razloga, da bi jima ne verjeli.

Toda kar še ni, to se lahko še zgodi. Ako se sedanja pogajanja med Pašičem in Radičem končajo vendarle povoljno, potem ni izključeno, da gresta obe strani še en korak naprej in se začnejo tudi pogajanja za sestavo koalicijske vlade. V tem slučaju je možno dvoje. Ali stopijo radičevci goli in nagi, brez vseh nadaljnjih koncesij in pogojev v vlado. To bi seveda vsaj po mojem mišljenju pomenilo, da izstopajo iz bloka, ker na celi črti zapušča njegov program. Hrvatski narod bi moral tedaj še skozi ene vice. Toda mislimo, da te ne bi bile niti tako hude niti tako dolgotrajne, kakor dosedanje. Drugi deli bloka bi se tesneje združili, še višje vzdignili svojo zastavo, na kateri stoji: delo za sporazum, delo za demokracijo, borba proti korupciji, borba proti brezzakonitosti. — Ali pa ostanejo radičevci zvesti idejam bloka in stopijo v vlado z odkritim namenom, da izvršujejo na celi črti blok program, ki je: upostaviti takoj zakonito stanje po vsej državi, razpisati nove, svobodne volitve ter pristopiti takoj k velikemu delu narodnega sporazumevanja, kakor nam plava pred očmi. V tem slučaju bi se pokazalo, da ne bi — čeprav bi blok razpadel — niti mi, niti demokrati, niti muslimani delali ovir, ampak kot odkritosrčni prijatelji države, katero želimo videti urejeno in jako, nesebično in požrtvovalno podpirali in pomagali pri tem velikem poslu.

Toda mi vsi smo uverjeni, da nam ne bo dana prilika, da pokažemo svojo nesebičnost in požrtvovalnost. Pašič ne želi sporazuma, ker on in Pribičević politično živita od spora med brati in njihove nesloge. Pašič ne želi sporazuma, ampak hoče razcepiti blok, razcepiti tudi HSS ter kompromitirati Radičevu stranko. Vendar pa moramo kljub vsemu temu ob tej priliki opozoriti celo državo na dejstvo, da še nikdar ni bilo tako ugodne prilike, ne tako velike lahkote, da pridemo do sporazuma, kakor ravno v sedanjem momentu. Ne bo minulo leto in razmere se bodo zopet poostriale, nastopile bodo nove težkoče, ki jih bo težje pre-

magati, kakor sedanje. S centralizmom se ne morejo konsolidirati naše notranje politične razmere. In vendar zahtevajo vukanična tla po celem svetu, da varujemo, kar smo si ustvarili, zahteva tudi naše mizerno finančno stanje, da se rešimo katastrofe. Veliko odgovornost pred zgodovino in pred narodom bi vzeli vsi tisti nase, ki bi zamudili priliko, ko se najlažje da državi mir, red in sloga.

Da torej kratko ponovim: Blok še obstoji. Njegova bodočnost ni več trdno zasigurana. Toda naj se zgodi kakoli, vedno bodo ostale stranke, ki bodo delale za idejo sporazuma in demokracije ter se borile proti nasilju in korupciji. Med temi strankami se bo nahajala tudi naša slovenska ljudska stranka. Mi trdno upamo v zmago idej in prepričani smo, da ako se zgodi, česar ne želimo, da ne bo dolgo trajalo, pa se bomo zopet borili rama ob rami s Hrvati za svoje pravo v tej državi. To bo zadnja borba v tej državi.

Danes je stari Pašič edini absolutni gospodar politične situacije. Škoda, da je počasen in slab gospodar. Zato zastaja vse naše javno življenje, zato ni nobenega živega napredka v državi. Kakor polži lezemo sedaj naprej, sedaj nazaj. Radikali sami tožijo: ž njim se ne more, a tudi brez njega ne. Kadar kralji postanejo stari in slabotni, si postavijo mlade in inteligentne regente. Pašič je ljubosumen na vse. Ne pusti nikogar, da bi vršil to, česar on ne more več in kar bi se v korist države in narodov moralo zgoditi. Niti tega nam Pašič ne da, kar nam je v ustavi obljubil. Vsak ve, da mi zahtevamo avtonomijo Slovenije, a Pašič nam je dal namesto nje dve oblasti. Toda tudi tem oblastem ne da in noče dati niti tega samostojnega življenja, ki jim ga je v ustavi določil. Mi smo prepričani, da zaradi tega ne, ker je tudi sam uvidel, da so te samouprave nemogoče, da ne bi imele življenjske sile in da je le naša avtonomija pravilno zamišljena in zasnovana. Pašič sedaj premišljuje in premišljuje, kako bi to napako prikril. Zato je tembolj opravičena naša podvojena zahteva, da naša avtonomistična misel dobi kri in meso.

Tudi vse parlamentarno delo stoji popolnoma pod zavlačevalno, počasno in nesigurno, tipajočo taktiko Pašičevu. To ni več parlament, ampak samo kulise za Pašičev absolutizem v naši državi. Parlament ne dela, ker ga Pašič ne pusti delati, in kar dela, to nosi tudi vse pečat Pašičeve individualnosti. Vse je slabo, nepopolno, reakcionarno, ne odgovarja več sedanjim razmeram. Vse notranje življenje umira na nesposobnosti absolutizma v ministrskem predstvedstvu. Naš klub bo vršil tudi nadalje v parlamentu svojo dolžnost. Boril se bo proti reakcionarnim predlogom vlade, kritiziral delovanje uprave ter stavil tudi svoje samostojne zahteve. Ker se ne more doseči, ni klubova krivda, ampak nespošobnost, nerazumevanje, počasnost in večkrat tudi hudobna volja tistih, ki nam danes režejo kruh. Toda za nas velja: glave pokonei, borba traja naprej, bodočnost je naša!

Pogled po svetu.

V letih 1918. in 1919. je zborovala v Parizu velika mirovna konferenca, na kateri so bile zastopane

skoro vse države sveta. Takrat so državniiki narekovali premaganem mirovne pogoje z namenom,

da za bodočnost preprečijo in onemogočijo vsako vojno. Zmagovalci so si domišljali, da bodo ostali večni zmagovalci.

Komaj dobrih 6 let po narekovanem miru pa vidimo, da se svet še veliko bolj nevarno giblje in maje, kakor se je pred vojno. Vse, kar so sklenili zmagovalci v svetovni vojni pred par leti v Parizu, je danes trhlo in ničevno in svet se razvija svojo pot naprej brez ozira na diktirani mir.

Glavno politično vprašanje današnje dobe je

Rusija in daljni vzhod.

Rusija na mirovni konferenci v Parizu ni bila zastopana in zato je tudi nobeni sklepi ne vežejo, ampak ima v svoji politiki popolnoma proste roke. Sedanj način vladanja v Rusiji pa je zapadno-evropskim in ameriškim kapitalističnim državam silno nevarno. Posebno nevarna je Rusija Angležem. To pa ne samo zato, ker ima Rusija močno in dobro oboroženo armado, ampak še bolj zato, ker ruska diplomacija po celem svetu oznanja **princip o samoodločbi narodov**.

Ta princip ni nikomur tako nevaren kakor angleškemu gospodarstvu v angleških kolonijah. To vidimo in opažamo danes **zlasti po celi Aziji**.

Angleški in ameriški kapital sta si doslej lastila izključno pravico izkoriščati ogromne naravne zaklade na **Kitajskem**. Kitajcev pa je okrog 500 milijonov. Rusi so dobro videli, kakšna nevarnost jim grozi, če pride Kitaj pod angleško vrhovno gospodstvo. Zato se niso ustrašili ne truda ne stroškov, da zanešajo idejo o samoodločbi narodov tudi med Kitajce in da dvignejo **kitajsko samozavest**. Posledice ruske agitacije na Kitajskem se že kažejo, ker je v najvažnejših pomorskih mestih Kitajske **izbruhnil velik upor proti Evropejcem** in proti brezvestnemu izkoriščanju Kitajcev. Na Kitajskem se bje prva bitka med Rusijo in Anglijo.

Indija in srednja Azija.

Ruska diplomacija pa ne prijemlje Angležev samo na Kitajskem, ampak tudi v Indiji in v srednji Aziji. Bogata Indija je vir vsega angleškega bogastva in ravno tukaj je angleški kapital najbolj občutljiv. To Rusom ni neznan in zato tudi v Indiji vsepovsod podpirajo gibanje in stremljenja Indijcev po lastnem gospodstvu nad svojo deželo brez angleškega nadzorstva in izkoriščanja.

Srednjo Azijo, kjer prebiva večinoma prebivalstvo turške vere, so si na mirovni konferenci v Parizu razdelili Angleži in Francozi med seboj v »interesne sfere«. Tudi tukaj je posegla Rusija vmes in rekla: Nobenega tujega gospodstva vam ni treba! Tudi vi imate pravico živeti svobodno kakor vsak drugi narod. Želja po svobodi je dovedla domačine do dolgotrajnega upora proti tujcem, ki še danes ni končan. Boji v srednji Aziji so drugo bojišče med Anglijo in Rusijo, ki ni nič manj važno kakor bojišče na Kitajskem.

Egipt in Maroko.

Tretje bojišče je v severni Afriki. Tudi tja sega ruska roka. Egipt je za angleške bombazne tvornice glavna dežela. Angleškemu gospodarstvu so se Egipčani uprli in

prišlo je že do nevarnih spopadov. Zaenkrat so sicer Angleži punt v Egiptu z oboroženo silo zatrli, toda jako dvomljivo je, če se bodo mogli Angleži še kdaj zanesti na svoje egipčanske vojake, da bi se hoteli bojevati za angleške kapitaliste.

Severozapadni del Afrike obvladujejo Francozi in Spanci. Pod vodstvom mladega Abd-el-krima pa so se Marokanci uprli Francozom in Spancem in so dosegli v boju za svojo svobodo in gospodarsko neodvisnost že lepe uspehe. Če si bodo priborili Marokanci svojo neodvisnost, je trdnjava Gibraltar za Angleže brez pomena.

Tako se razvijajo spopadi med Anglijo in Rusijo (oziroma med narodi, ki streme pod ruskim vplivom po svoji neodvisnosti) na vsi dolgi črti od severne Afrike do daljnega vzhoda. V boju posegajo dežele, katerih prebivalstvo šteje **mnogo nad tisoč milijonov oseb!** Kaj pomenja zapadna in srednja Evropa s svojimi 150 milijoni ljudi mi tej masi, zlasti če se bo ta masa enkrat zavedla, kaj da pravzaprav hoče in za kaj gre?

Angleži in Nemci.

Svojega nevarnega položaja se Anglija dandanes prav dobro zaveda in zato išče povsod zaveznikov proti Rusiji. Prvi in glavni zaveznik Anglije proti Rusiji naj bi bila Nemčija.

Nemčijo so nameravali po svetovni vojni zmagovalci popolnoma uničiti, da ne bi mogla začeti maščevalne vojne. Uničili so v Nemčiji vse orožje, prepovedali so ji vsako industrijo, ki bi se dala uporabiti v vojni, nemško armado so razpustili in naložili Nemcem ogromno vojno odškodnino. Tako je bilo l. 1918.

Danes pa je položaj drugačen. Danes čutijo Angleži, kaj se kuha v Aziji in zato bi radi dobili Nemce na svojo stran, da bi šli po angleški kostanj v ruski ogenj. **Nemcev pa ni mogoče pridobiti drugače kakor s temeljito izpremembo mirovnih pogodb!**

Zato obetajo Angleži Nemcem »popravek mej« na vzhodu in ji obetajo združitev Avstrije z Nemčijo.

To pa ni vseč Francozom, še manj pa Čehom in Poljakom, ki bi jih povečana Nemčija silno ogrožala. Tudi za našo državo ni vseeno, če ima za svojo sosedo na severu šibko Avstrijo ali pa veliko Nemčijo!

Vse pa kaže, da se bodo morali Francozi, Čehi in Poljaki udati angleškemu pritisku in **Evropa bo dobila čez noč popolnoma novo lice!** Stare mirovne pogodbe bodo padle, z njimi vred pa tudi podlage, na katerih je ustvarjena cela vrsta novih povojnih držav.

Italija se pripravlja!

Na to veliko odločitev se pripravlja tudi Italija, kjer dobiva vse državno življenje vedno bolj fašistovski značaj. Italija sanja o silnem svojem bodočem gospodarstvu nad vsemi mogočimi deželami, pri tem pa popolnoma prezira, da ne gre današnji boj za podjarmljevanje, ampak za **samoodločbo narodov**. Ne gre za gospodstvo in za izkoriščanje, ampak za svobodo vseh in za mirno sožitje vseh narodov, ki je mogoče le v **zveznih državah**. Bodočnost imajo torej **federativne republike**.

Slovenska politika.

Mi smo že večkrat omenili žalostno dejstvo, da **Slovenci nimamo svoje slovenske politike**. V dobi, ko smo prišli pred vrhovno državno oblast nemške Avstrije, nismo imeli niti državljanskih pravic, ker je takrat vladal še fevdalni sistem in je odločeval samo grof in baron, ne pa **državljan**, še manj pa smo imeli kakšne pravice kot narod, ker takrat **narodnostnega** gibanja sploh še ni bilo. Mi smo živeli takrat kot

velika čreda grajščinskih hlapcev in tlačanov, ki so med tednom gurali do onemoglosti, ob nedeljah pa so v cerkvi dremali, kakor je to ponekod še dandanes navada.

Stoletna tradicija je vzgojila Slovence v verne in zveste podanike (ne državljane!), ki se proti višji oblasti niso upali niti ganiti s kakšno **zahtevo po pravici**, ampak so znali **prosit** samo za milost. Slovenci smo bili tako ponižni in tako

strti, da je **ostalo nedostojno beračenje za milost osnovna črta našega političnega življenja do najnovjšega časa!**

Ljudje, ki so vzeli v svoje roke vodstvo slovenske politike od takrat naprej, ko se je tudi med nami začela probujati zavest, da smo tudi Slovenci narod, niso nikdar **zahtevali**, da moramo tudi mi dobiti svoje **pravice kot državljani in kot narod**. Zahtevati svoje pravice je namreč pomenilo v Avstriji upornost proti državi in zlasti proti cesarju, suma upornosti pa so se Slovenci bali kot vrag križa! Pretežna večina slovenskih politikov je bila mnenja, da je bolje **prosit** in vedno naglašati svojo zvestobo in svojo udanost do države in do presvitelega avstrijskega cesarja, ki se bo v svoji očetovski skrbni gotovo tudi svojih slovenskih otrok usmilil in jim njihovo udanost, pokorščino in zvestobo poplačal.

Politika prosjačenja in beračenja za milost od zgoraj je imela za Slovence v Avstriji res eno dobro stran, da smo si priberačili kakšne drobtine v upravnem in gospodarskem oziru, **ob enem pa je ubila med Slovenci vsak čut državljanske in narodne samozavesti in ponosa in onemogočila Slovincem postaviti si svoj lastni narodni politični cilj**. V dobi, ki so si Čehi, Poljaki in razni drugi narodi bivše Avstrije že zdavnaj zasnovali svoje narodne politične cilje in se skrbno pripravljali, da jih tudi dosežejo v svojih lastnih državah, smo mi kot ponižni večni tlačani in hlapci vsa taka politična stremljenja označevali kot — **velezdajo** in smo pridno delali na to, da ostanemo **večni hlapci**, namesto da bi bili Čehi in Poljake in druge »velezdajalce« **posnemali** in si tudi postavili svoj lasten politični cilj in se na njegovo izpolnitev primerno pripravljali!

Zato pa se je l. 1918. z nami tako zgodilo, kakor se je! Vsi narodi, ki so imeli svoje politične cilje, so jih v prekratni dobi l. 1918. tudi uresničili in imajo danes svoje lastne države in so **gospodarji** na svoji lastni zemlji, **mi smo pa samo gospodarja spremenili** in drugega nič!

Resnica je, da uživamo danes vse pravice svobodnih državljanov in v tem oziru imajo Srbi prav, če naglašajo, da imamo po ustavi iste pravice kot Hrvatje in Srbi. Toda kot **državljan** smo uživali vse pravice **tudi že v Avstriji**, odkar je v Avstriji propadel fevdalizem. Državljanjska svoboda za nas torej ni nobena **pridobitev**, ampak je le nadaljevanje starega stanja. Kot **narod** pa smo v novih razmerah ravno tako ničla kakor smo bili v Avstriji! Da smo pa ničla tudi danes, **temu je krivo pomanjkanje vsakega političnega narodnega cilja med nami!**

L. 1918. smo imeli Slovenci **svojo lastno državo**. Slava naše lastne države pa je trajala le nekaj tednov. Ker nismo bili niti najmanj

Snujmo zadruge!

Politični boj je minul in nastopil je čas resnega gospodarskega dela. Le v resnem delu je rešitev iz današnje bede in le resno gospodarsko delo nas more obvarovati pred popolnim ubožanjem, kateremu se z hitrimi koraki približujemo.

To gospodarsko delo ne obstoji samo v proizvodnji življenskih potrebščin, marveč je prav tako važna tudi dobra gospodarska organizacija. Potrebna je iz dveh razlogov. Prvič je mnogo stvari, katerih posameznik ne more izvršiti, drugič je pa še več reči, ki jih more posameznik le slabo opravljati. In za prvo kakor tudi za drugo je treba gospodarske organizacije, t. j. treba je, da se združi več posameznikov, kateri morejo združeni storiti dotično stvar.

Gospodarske organizacije, ki jih imamo, so na eni strani še zelo pomanjkljive, na drugi strani pa ve-

pripravljeni na **uresničenje** kakšnega našega političnega cilja, **ki ga imeli nismo**, smo morali pasti kot majhni otroci, ki šele shodijo, zopet na hrbet in smo obležali zopet na tistih hlapčevskih tleh, na katerih smo ležali nekaj stoletij pod Avstrijo! To je nepobitna resnica!

Iz tega dejstva pa sledi za nas velevažen nauk. Če se zavedamo, da smo narod, **moramo tudi vedeti, kaj hočemo!** Glavna zahteva vsakega organizma pa je, da hoče **živeti** in sicer živeti kot **samsvoj in neodvisen gospod**. Zato mora postati ta glavna zahteva vsakega organizma tudi temelj vse naše politike in naš glavni politični cilj, ki se pa da uresničiti le v **lastni državni organizaciji**. Dokler nimam svoje zemlje v svoji oblasti, moram biti ponižen hlapec! V duhu gospodarstva na lastni zemlji se mora vzgajati ves narod, otroci in stari ljudje, kmetje in gospoda. Dokler se bomo pa strahopetno vpraševali, kaj je prav **drugim** in ne nam samim, bomo večni politični reveži in večna politična ničla!

Motiti nas ne sme misel, da bo silno dolgo trajalo, predno se naš politični cilj uresniči! Čehi so čakali na svojo državo skoro **tristo let** in niso obupali. Velika in mogočna Francija je čakala na Alzacijo 50 let! Če današnji rod ne bo doživel svojega gospodarstva, ga bo drugi ali tretji — eden ga bo že!

Resnica je dalje, in sicer za nas jako neprijetna, da smo **majhen narod**. Kot majhen narod pa mi vseeno lahko živimo v **skupni državni organizaciji** z drugimi narodi, zlasti s Hrvati, Srbi in Bolgari. Ta državna organizacija pa mora biti taka, da nam omejuje kolikor mogoče malo naših pravic na korist skupnosti, torej mora biti **federalistična** in kar se v naši demokratični dobi samoposebi razume, biti mora **republika**.

Danes obstoječa monarhija, **danes** obstoječi centralizem, **danes** obstoječa vidovdanska ustava ni vse skupaj nič drugega kakor **danes** obstoječe državno stanje. To stanje je treba **priznati, da je tukaj**, nikjer pa ne stoji zapisano, da bo to stanje **večno** ali da mora biti večno. Naravoslovje nas uči, da se vse na svetu **izpreminja**, ena reč hitro, druga pa bolj počasi. Tudi današnje stanje se bo izpremenilo, ali prej, ali pa pozneje. Za tak trenutek pa moramo biti pripravljene in sicer s tem, da **že danes mislimo na uresničenje našega lastnega političnega cilja**.

To mora biti naša **glavna politična črta**. Da pa **poleg tega** skušamo tudi iz danih razmer in iz danes obstoječega političnega stanja zase pridobiti in si priboriti čim več ugodnosti, je popolnoma naravno, ampak to ni naša **glavna politika**. Dokler smo obsojeni delati za druge, moramo pač delati, ampak ne z željo, da bomo **večno** delali, temveč z željo, da bomo v danem trenutku začeli delati **zase!**

čina njih ne vrši prave naloge, ampak delajo ravno nasprotno kakor bi morale. Da spoznamo, katere delajo prav in katere ne delajo prav, je treba, da si jih pobližje ogle damo.

Med gospodarskimi organizacijami namreč ne obstoji samo razlika po strokah s katerimi se te pečajo, ampak obstoji še druga za nas mnogo važnejša, a manj vidna razlika. Ta razlika obstoji v namenu, ki ga zasleduje z ozirom na korist ali škodo ljudstva. Glavna razlika v organizacijah je torej v tem, ali zasledujejo **one koristi posameznika ali koristi celokupne človeške družbe**.

Po imenu sta ti dve vrsti organizacij sledeči:

Prva je **kapitalistična**, ki zasleduje koristi posameznih kapitalistov, kateri so založili vanje svoj denar z namenom, da se jim tam bogato rentira, t. j., da jim donaja

dobičke in se množi. Te organizacije združujejo le manjši krog lastnikov ali družabnikov, zato služijo le temu malemu krogu, veliki večini pa škodujejo. Sem spadajo banke in druge družbe (delniške, komanditne, tuhe in z omejeno zavezo); dalje spadajo sem karteli, ringi, trusti itd. Ker služijo te organizacije le omenjenemu krogu oseb na škodo širokim slojem prebivalstva, zato jim pravimo kapitalistične družbe ali organizacije.

Kapitalistične zato, ker služijo kapitalu, ne pa človeštvu, kapitalu par mogotev, ki ga grabijo iz ljudskih žepov.

Menim, da ni treba, da se še naprej ukvarjamo z njimi, ker jih vsak dobro pozna.

Par primerov, kako odirajo ljudstvo in grmadijo kapital. Banke odirajo na ta način, da jemljejo po čim nižji obrestni meri denar v hranitev in ga po čim višji obrestni meri posojajo. Pri tem zaračunavajo še vse mogoče stroške in provizije. Tako obrestujejo v zadnjem času vloge po 5 do 10 odstotkov, posojajo pa po 18 do 30 odstotkov. To zneso na leto toliko, da so napravile ljubljanske banke samo lansko leto čez 100 milijonov čistega dobička. Ali z drugimi besedami: samo lani so samo ljubljanske banke odrle slovenski narod za čez 100 milijonov kron. (Pri tem pa se nismo ozirali na čisti dobiček, ki so ga skrile pred davkarji.)

Ostala kapitalistična podjetja pa tvorijo kapital z razlikami pri cenah. Kupujejo čim cenejše in čim dražje prodajajo. Ne moremo v številkah izračunati dobička, ki ga napravijo, vendar toliko vemo, da je še mnogo višji ko pri bankah. In vse to jemljejo na spreten način iz ljudskih žepov. — Zato proč s temi izkoriščevalci ljudstva!

Druge vrste gospodarskih organizacij so zadrage, katere ne delajo s kapitalom in za kapital, temveč delajo z ljudstvom za ljudstvo. Že samo ta razlika med kapitalističnimi gospodarskimi organizaci-

jami in zadrugami nam pokaže pravi namen prvih in drugih.

Dočim združuje kapitalistične družbe malo število kapitalistov, katerim služijo, pa združujejo zadrage neomejeno število oseb, ki imajo interes na tem, da si pomagajo s pomočjo zadrage, kapitale pa, razven malenkostnih deležev, sploh ne združujejo. Že zadrugni zakon veli v § 1, da so zadrage društva, ki združujejo neomejeno število oseb z namenom, pospeševati gospodarstvo ali pridobitnost svojih članov.

Mi hočemo in potrebujemo gospodarsko organizacijo, ki bo služila nam vsem, ki bo ščitila naše koristi, nočemo pa kapitalističnih bank in drugih družb, ki služijo le malemu krogu mogotev, širokim slojem ljudstva pa škodujejo.

V nas samih je naš spas, v zadrugni samopomoči je naša rešitev pred gospodarskim propadom, zato vsi na delo za krepko zadrugništvo, ki bo v stanu zatreti in nadomestiti izkoriščevalske banke in trgovske ter industrijske družbe!

Tovariši, snujte povsod zadrage, kjer jih še ni in kjer so potrebne! Banke nadomestimo s kmetijskimi hlanilnicami in poizilnicami, trgovske družbe z nakupovalnimi in prodajalnimi gospodarskimi zadrugami, tovarne pa z produktivnimi zadrugami.

Pričimo pri prvih, ker je najprej potrebno, da organiziramo delno gospodarstvo, nato sledimo z zadrugno organizacijo trgovino in končajmo z pozadruženjem kmetijske industrije.

Tovariši, kjer ne poznate zadrugnih zakonov in drugih predpisov in nimate potrebnih pripomočkov, tam se obrnite na zadrugno matico, na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani, Janez Trdina, ul. št. 8. Ta Vam bo preskrbela pravila in poslovne knjige ter poslala strokovnjaka, ki bo vse uredil in Vas poučil o poslovanju v zadrugah.

Na delo tedaj pod geslom: vsi za eneg, eden za vse!

Štefan Radić o sporazumu.

(Politična informacija.)

Belgrajska »Politika« je objavila dne 4. junija razgovor svojega sotrudnika z zaprtim Štefanom Radićem. Razgovor se je razpletel tako-le:

»Vi ste torej kljub počasnemu poteku pogajanj še vedno mišljenja, da bo prišlo sporazuma med vašo stranko in radikali?«

»Da! Res je, da bi se stvar lahko razvijala brže, toda ta počasnost ima tudi svoje dobre strani poleg slabih posledic. Široka javnost sicer te počasnosti ne razume, in zato govori o raznih spletkah proti sporazumu, ki jih je res dovolj, ker živi mngo domačih politikov od našega spora ne samo politično, ampak tudi materialno. To nas pa ne sme ovirati, da ne bi verovali v naš končni uspeh. Mi verjamejo na sporazum med nami in radikali, ki ni strankarska potreba, ampak je državna potreba in za državno potrebo smatrajo sporazum na vseh merodajnih mestih. Znano je, da tudi kralj kot ustavni vladar zasleduje to akcijo, ker vidi, da sporazum državi ne prinaša le trdne in močne parlamentarne večine, ampak tudi končno ureditev, ker ustvarja podlago za mirno in srečno rešitev hrvaško-srbskega spora. Brez sporazuma pa je notranja ureditev države nemogoča in na zunaj bo država močna le, če pride do sporazuma.

Pri tej priliki ugotavljamo, da so vsi prijatelji naše države zadovoljni s potom, na katerega smo stopili, da pride do sporazuma med večino Hrvatov in večino Srbov, vsi sovražniki države pa so nezadovoljni. To je dokaz, da je naša pot prava, kajti da bi se kralj in vsi naši zunanji prijatelji motili, je nemogoče. Mi vsi pa hočemo na znotraj urejeno in na zunaj močno državo z močnim parlamentom.«

»Ali se Vam ne zdi, da se pogajanja nalašč zavlačujejo, da bi vašo stranko kompromitirali? Pravi, da je Pašić zelo zvit in da je že mnogo ljudi politično pokopal.«

»Jaz ne razumem, kako bi nas mogel Pašić kompromitirati (postaviti v slab glas) ali celo politično pokopati. Mi vodimo svojo politiko mirno in premišljeno in hočemo z radikali sodelovati, ker imajo oni med Srbi večino, in sporazumno z njimi bi se dal najlažje rešiti hrvaško-srbski spor na korist obeh strank. Mi izjavljamo, da priznavamo današnje stanje v državi in hočemo sodelovati z radikali na podlagi današnje ustave. Kako naj nas potem g. Pašić kompromitira? On lahko postavi posebne pogoje za sporazum, mi pa te pogoje lahko sprejmemo ali pa tudi odklonimo. Kaj naj nas potem kompromitira? Saj vendar nismo otroci, da bi pristali na nekaj, kar bi nam škodovalo!«

»Ali Vi ne stavite nobenih pogojev za sodelovanje z radikali?«

»Mi ne postavljamo nikakih državnopravnih pogojev, ampak samo pogoje za ureditev države, ker je ležeče na tem, da pride država do reda, da postane država to, kar mora biti po svoji zemljepisni legi in po sposobnostih hrvaškega in srbskega naroda.«

»Kaj pa, če bi radikali zahtevali kot pogoj za sporazum, da se morate sporazumeti tudi s samostojnimi demokrati?«

»Jaz mislim, da tega pogoja ne bodo postavili, ker nima smisla. Mi se hočemo sporazumeti z radikalno stranko kot zastopnico Srbov. Kaj se to tiče samostojnih demokratov, ki ne predstavljajo niti večine Srbov niti večine Hrvatov? Tudi mi bi lahko postavili pogoj, naj se sporazum tiče tudi Davidovičevih

pristašev. Mi pa tega pogoja ne postavljamo, ker tudi ti ne zastopajo niti večine Srbov niti večine Hrvatov. Zakaj bi torej radikali zahtevali, da se mora sporazum tikati tudi Pribičevićevih pristašev, ki vedno govore, da se nam ne sme verjeti in da je sporazum z nami nemoralen, istočasno pa nam sami ponujajo sporazum pod različnimi pogoji, ki pa jih mi odbijamo? Vse kaže, da hočejo samostojni demokrati sporazum med nami in radikali samo zato razkričati kot nemoralen, ker se ne tiče njih samih.«

»Kaj pa, če bi radikali vendarle postavili tak pogoj?«

»Potem morajo radikali prevzeti tudi odgovornost za posledice, ki bi nastale, če do sporazuma ne pride, kajti mi pod nobenim pogojem in v nobeni obliki ne moremo sodelovati s samostojnimi demokrati. To pa ne samo zaradi programatičnih razlik med nami in med njimi, ampak zaradi njihovih metod, ki nas ločijo od njih. Mi imamo kot ljudje in kot Hrvati dovolj vzrokov, da samostojne demokrate naravnost sovražimo. Mi pa nismo meščevalni in vemo, da v politiki ne sme odločevati osebno sovraštvo ali ljubezen. Nas ločijo metode (način vladanja). Tako kot samostojni demokrati ne dela nobena druga stranka v državi, ne radikali, ne klerikalei, ne muslimani. Zato med nami in med njimi ne more priti do sporazuma. Oni so stranka nasilja, brezpravja in korupeije. V zvezi z njimi bi mi sebe le uničili.«

»V tem slučaju bi Vi torej ostali v opoziciji?«

»Ne samo to, ampak v tem slučaju (če bi Pašić zahteval, da mora tudi še Pribičević ostati v vladi), bi mi izdali proglas na hrvaški in srbski narod, v katerem bi povedali, da je največja srbska stranka

odbila sporazum z večino Hrvatov, ki smo sporazum ponujali iskreno in brez zahrbtnih misli, da z njimi sodelujemo na ureditvi države, in povedali bi, da so oni sporazum odklonili, samo da podaljšajo življenje neki politični kliki, ki je nasilje in brezpravje postavila nad vse državne interese. Nato bi skupno z neko opozicijsko stranko ustanovili veliko hrvaško-srbsko kmečko stranko kot opozicijo proti vladi radikalov in samostojnih demokratov, ki bi pa bila monarhistična in državotvorna, toda do skrajnosti brezobzirna proti vladi, v kateri sede Pribičević, Zerjav in Lukinić, potem pa bi počekali, kaj bi rekel srbski narod pri prihodnjih volitvah. Zato mi mislimo, da radikali tega pogoja (za obstoj Pribičevića v vladi) ne bodo postavili, ker so prepametni.«

»Hrvaško kmečka stranka bo torej ostala na svojem sedanjem potu?«

»To je naša politika, kar pa je bilo prej, je bila naša taktika. Prej smo bili v obupnem boju in v takem boju človek ne pokaže svojega pravega lica.«

»Vi torej verjamete, da bo prišlo do sporazuma med vami in radikali?«

»Verujem v to in mislim, da bo do tega tudi kmalu prišlo, ker je sporazum velika državna potreba in s tega stališča presojujejo sporazum tudi vsi merodajni činitelji.«

Dnevne vesti.

»Slovensko narodno zastopstvo«. V svojem nedeljskem govoru je dr. Korošec omenil tudi »slovensko narodno zastopstvo«, ki da »smatra za svojo dolžnost obvestiti vodstvo SLS o vprašanju sporazuma.« — Ugotavljamo, da »slovenskega narodnega zastopstva« ni! V Sloveniji imamo samo zastopstva različnih strank. Zastopstvo ene same stranke, in magari je ta stranka še tako velika, pa še ni »slovensko narodno zastopstvo«. Danes nima nobena slovenska politična stranka pravice imenovati se »zastopnik slovenskega naroda«, ker vsaka zastopa samo en del slovenskega naroda. Toliko zaradi točnosti.

Neverjetna malomarnost. Ta teden smo brali o veliki nezgodi, ki je zadela slovenske kmete v več okrajih. Znano je, da je v mnogih krajih za naše kmete glavni vir dohodkov svinjereja. V poletni vročini pa je delala našim kmetom rdečica veliko škodo. Proti rdečici pa se da prešiče lahko cepiti in strokovnjaki za kmetijstvo so kmetom povsod priporočali cepljenje. Naravno, da so kmetje ubogali in dali živali cepiti. Cepivo so dobili živinozdravniki iz državnega zavoda v Križevcu. Tam pa so zagrešili strahovito malomarnost, kajti namesto cepiva zoper rdečico so poslali v Slovenijo bacile

svinjske kuge, vsled česar je že na stotine prešičev pocrkalo! Slovenski svinjereji imajo vsled tega občutno škodo, ki znaša stotisoče dinarjev! Kdo bo oškodovanim kmetom to izgubo nadomestil? Če bi bilo še kaj pravice, bi morala škodo povrniti država, kajti kugo je razširil državni zavod! Ker se pa pri nas država za take »malenkosti«, ki za uboge kmete niso nobene malenkosti, navadno nič ne zmeni, je prav verjetno, da bodo morali škodo trpeti kmetje sam! Poleg gospodarske škode pa bo povzročilo še večjo izgubo izgubljeno zaupanje do raznih državnih zavodov, ker kmetje ne bodo zlepa pozabili, kako so se opekli, ko so dali svoje živali cepiti.

Ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič je slavil te dni 75-letnico svojega rojstva. Pri tej priliki so se Slovenci hvaležno spominjali kulturnih darov, ki jih je njegova požrtvovalnost naklonila slovenskemu narodu.

Reška škofija. Na binkošti so bili slovenski romarji v Rimu, kjer so se poklonili papežu. O binkoštih pa je bila, kakor poroča »Narodni dnevnik«, tudi slovesno vzpostavljena nova škofija na Reki. Meje nove škofije so določili tako, da pripade k reški škofiji mnogo izključ-

Vsaka perica rabi samo Zlatorog mila.

Ni žehnte BREZ ZLATOROG MILA

Vsaka perica rabi samo Zlatorog mila.

no hrvaških in slovenskih fara, ki so bile doslej pod tržaško škofijo. Na ta način bo slovanski živelj v tržaški škofiji na korist Lahom znantno oslabljen, v reški škofiji pa, ki je pretežno laška, pa hrvaške in slovenske fare ne bodo nič pomenile. Tako se kaže vedno bolj, da je vatičanska politika popolnoma v službi laških fašistov. To je pokazal Vatikan že takrat, ko se niso gospodje prav nič zmenili za izgon slovenskih kapucinov iz Gorice in to vidimo zopet na slučaju reške škofije. Mi ta žalostna dejstva samo ugotavljamo, dvomimo pa zelo, če bo taka vatičanska politika posebno koristna akciji za združenje zapadne in vzhodne cerkve!

Dobro gospodarstvo. Mariborska „Naša Straža“ poroča, da je ostalo v skladišču bivše južne železnice v Mariboru še okoli 400.000 škatlic švedskih vžigalic neprodanih. Te vžigalice so doslej delili uslužbenecem za službeno porabo. Naenkrat pa je prišlo povelje, naj se te vžigalice uničijo. Povelje je povelje in vžigalice so res uničili! Če bi jih bili prodajali po polovični ceni, bi bili zanje dobili 200.000 dinarjev, če jih že niso hoteli razdeliti med uboge invalide po trafikah ali drugim potrebnim ljudem. Tako se meče pri nas denar na cesto, davka pa ni nikdar dovolj.

Vedno po starem. Naš prijatelj „Domoljub“ je bil nekaj časa dostojen in nas je pustil lepo v miru, mi pa njega. Če bi šlo tako naprej, bi bilo za obe strani prav. V zadnji številki pa se je zopet nekoliko zaletel s svojim zaletavanjem v gg. Prepehluha in Puclja in očita obema nedoslednost. G. Puclja ne bomo branili na tem mestu, ker on ima svoj list in brani se zna tudi sam. G. Prepehluha pa očita, da je prej sledil g. Radiču, ko je bil Radič republikanec, in da mu sledi tudi še danes, ko je Radič monarhist. — Mi smo v našem listu že na dolgo in široko razlagali, da **priznati obstoječo monarhijo** se še ne pravi **biti monarhist** in želiti, naj to, kar je danes, tudi večno ostane. Dalje smo povedali, da smo mi monarhijo, centralizem, vidovdansko ustavo in sploh vse sedanje stanje vedno priznavali, **da je tukaj** (česar Hrvati niso priznavali, op. ur.), rekli pa smo ob enem, **da se bomo proti temu stanju tudi borili z vsemi po postavi nam dovoljenimi sredstvi**, ker ne želimo, da bi obstoječe stanje bilo večno. To smo povedali parkrat zaporedoma. Če „Domoljub“ tega ni bral, nam je prav žal. Mislimo pa, da je „Domoljub“ vse to bral, toda v prepričanju, da njegovi naročniki našega lista ne berejo vsi, je poskusil po stari svoji navadi ljudi begati zopet z lažjo, kar pa ni posebno lepo za list, ki se imenuje „katoliški“. Laž za za neverniške grda reč, za vernike pa celo **greh!** Kar pa se tiče očitka nedoslednosti, naj „Domoljub“ pometa pred svojim pragom. Kar na streho ovčje poslopja naj pogleda, kejr ga tiskajo, in tam bo videl napis „**Jugoslovanska tiskarna**“, potem naj pa prebere nekaj svojih števil, v katerih zagovarja in brani **Slovenstvo**, potem naj očita nedoslednost — **samemu sebi!**

Buri in Angleži. Vsi se še spominjamo na vojno med Buri in Angleži, v kateri so končno podlegli Buri. Nad njimi so zagospodarili Angleži, ki pa so bili pametni dovolj, da so pustili domače ljudi svobodne na njihovi zemlji. Južna Afrika, v kolikor spada danes pod angleško gospodarstvo, je upravljena sama s pomočjo vlade, ki si jo postavlja ondotno ljudstvo samo. Kakor znano potuje sedaj po svetu angleški prestolonaslednik, ki je obis-

kal tudi deželo Burov. Tam ga je pozdravil predsednik vlade, vodja južno-afriške kmečke stranke takole: Prestolonaslednik je napravil obisk narodu južne Afrike. Zato narod brez ozira na raso (če je Anglež ali Bur) in brez ozira na politično pripadnost, smatra za svojo dolžnost pozdraviti in pričakati svojega obiskovalca kot svojega gosta s najiskrenejšimi pozdravi. Ob tej priliki je treba zlasti naglasiti, da je dinastija najmočnejša vez velike angleške skupnosti naroda in da bi bili Buri prisiljeni to zvezo prekiniti samo tedaj, ako bi Angleži — kar si dandanes ne moremo niti misliti — zopet hoteli gospodovati nad njimi s silo. Toda to ne more in ne sme biti, ker bi bilo to katastrofalno za Angleže in za Bure.

Krivo vlado imenujejo po pravici današnje bolgarsko vlado. V Bolgariji ne mine dan brez smrtnih obsodb, ki jih izreka današnja vlada ne nad tolovaji in roparji, ampak nad svojimi političnimi nasprotniki. Smrtne obsodbe tudi izvršujejo, ker jih kralj vse podpiše. Ljudi obešajo javno v navzočnosti tisočev gledalcev. Tako kakor delajo današnji mogotci v Bolgariji z ljudmi, niso delali niti največji divjaki. Za evropsko „civilizacijo“ pa je značilno, da take grozote mirno prenaša.

Francoski list o sporazumu. Veliki pariški list »Temps« (reci: Tan) je priobčil velik članek o sporazumu med Hrvati in Srbi, kjer pravi med drugimi: »S tem, da so priznali Hrvatje brez pridržka sedanji red stvari in da hočejo aktivno sodelovati na obnovi in napredku države, so zavzeli eno prvih mest v političnem življenju države.« Dalje pravi: »Sedaj se bodo sporazumeli, kajti sporazum je neobhodno potreben za razvoj države, odgovarja željam in težnjam naroda in čvrsti volji državnih uradnikov.« Ta članek v velikem francoskem listu gotovo ni bil pisan v Parizu, ampak v Belgradu in sicer gotovo z odobrenjem vlade, vsled česar ima toliko večji pomen. Do sporazuma med Hrvati in Srbi oziroma med Radičevci in Pašičem bo torej prišlo.

Žene in dekleta! Ako hočete napraviti dobre in okusne jedi, za navadne kmečke sloje, naročite si takoj „**Kuharske bukvice**“ za kmečke žene in dekleta. V teh bukvicah imate navodila za pripravo najmanj 100 kmečkih jedil, okusne in dobre kakovosti. Pisane so te bukvice tako, da jih razume vsaka kmečka žena in dekle. Može in fantje, ako hočete dobro jesti — pišite takoj dopisnico na „**Kmetijsko tiskovno zadružno**“ v Ljubljani, Janeza Trdinova ulica, da Vam ista pošlje za 7 Din „**kuharske bukvice**“.

Kongres krščansko-socijalnega delavstva v Ljubljani se je vršil v nedeljo v veliki dvorani hotela »Union«. Če pomislimo, da je zvaljalo krasno nedeljsko vreme na tisoče ljudi na prosto, moramo reči, da je bil kongres dobro obiskan. Vsebine govorov ne bomo ponavljali, ker govorniki niso povedali nič novega. Pribiti pa hočemo, da je bil kongres krščansko-socijalnega delavstva napovedan že pred dvema ali tremi meseci, a kljub temu je **vodstvo SLS** sklicalo svojo sejo **kot nalašč** na ravno isti dan in celo na ravno isto uro! Kakor da tega, kar je povedal dr. Korošec to nedeljo, ne bi bil mogel povedati tudi že o binkoštih ali pa par dni pozneje na dan Sv. Telesa! To so udeleženci kongresa jako dobro opazili!

Kdor prejme v tej ali v prihodnji številki izpolnjeno položnico, naj dotični znesek gotovo takoj odpo-

lje, da se izogne ustavitvi lista. Ne zahtevamo, da plačate naročnino v naprej — ampak plačati jo mora vsak vsaj za ta čas, ko je list redno prejemal. To je zadnji opomin. Kdor ne pošlje to naročnino, si naj druge stroške sam pripiše. Dovolj smo vedno prosili „pošljite naročnino“, a katerega se lepa beseda ali prošnja ne prime, mu ni pomoči.

Naše bralce opozarjamo na prihodnjo številko našega lista. Najmočnejša slovenska stranka, to je SLS nima pojma, da je potrebna popolna njena demobilizacija. Vse stranke in vse politično življenje v

državi se zanima za razvoj bodočih dogodkov. O tem bomo pisali zelo važne reči v prihodnji številki.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 58 do 60 Din, nemška marka 14 Din, italijanska lira 2.35 Din, francoski frank 2.85 Din, čehoslovaška krona 1.75 Din, avstrijski šiling 8.35 Din, švicarski frank 11.55 Din. V Curihu znaša vrednost denarja 8.60 centimov.

Čitajte „Slov. Republikanca“!

Nemškutarji.

Nekdaj smo imeli v naši deželi **nemškutarje**. To je bilo takrat, ko so nas vladali Nemci. V tistih časih se je našlo med nami mnogo ljudi, ki so se sramovali svojega slovenskega rodu in so raje govorili nemško kakor pa svoj materin jezik.

Jako mnogo nemškutarjev je bilo takrat med uradniki. Nemci so sicer postavili med nas veliko število uradnikov, ki so bili pravi Nemci. Toda tudi uradniki slovenskega pokolenja so se radi šteli za Nemce in so mnogo raje govorili nemško kot slovensko tudi tam, kjer jim tega ni bilo treba, **samo da bi zlezli nekoliko višje in prišli na ta način do boljših plač.**

Od nemških in nemškutarjskih uradnikov, ki so živeli večinoma po slovenskih mestih in trgih, so bili v veliki meri odvisni slovenski obrtniki in trgovci. Da bi si pridobili naklonjenost nemške in nemškutarjske gospode in si zasigurali tudi njihova naročila in s tem **zvišali svoj zaslužek**, so jo tudi ti radi udarili na nemško stran in so tudi svoje otroke vzgajali kot Nemce.

Zgodovina nemškutarije na Slovenskem nam dokazuje, da je bil njen glavni vir **dobičkazeljnost in pohlep po denarju**. Glavno načelo, ki je vodilo odpadnike, je bilo: **»Priklančaj se nemški gospodi, da se ti bo dobro godilo!«**

Od takrat, ko smo imeli v deželi nemškutarje, pa do danes se ljudje niso nič izpremenili. Tudi danes imamo med seboj mnogo ljudi, ki bi radi **dobro** živeli. Ker pa tega ne morejo doseči vsi s svojo **spособnostjo** in s svojim poštenim in solidnim delom, se je tudi danes mnogo ljudi oprijelo starega nemšku-

tarskega načela: **»Priklančaj se onim, ki gospodujejo, da se ti bo dobro godilo!«**

Kakor so se ljudje nekdanj priklanjali Nemcem in so švabčarili in nemškutarili, tako se priklajajo danes in »jugoslovanijo«.

Eden pa je bil, ki se ni priklanjal nikdar nikomur. To je bil slovenski kmet, ki je na odpadnike pljuval, kakor so zaslužili in še danes zaslužijo.

Tako pravijo ljudje in imajo deloma prav. Toda le deloma! Res je namreč, da se upreti ne moremo, kajti to bi bila v danih razmerah blaznost. Zato nam pa še ni treba večno molčati, ampak mi se moramo gibati, gibati in gibati, da se potrtost in obup ne izpremenita v našo resnično smrt!

Govoriti seveda ne smemo huj-skaško in **proti zakonu**, ampak tako, kakor in kolikor je **po zakonu** dovoljeno. Mi vemo sicer, da naše govorjenje, naše pritožbe in naši protesti ne bodo mnogo ali nič zalegli v stvarnem oziru samem, vemo pa, da bodo zalegli toliko, da nas obvarujejo politične smrti. Dokler se bomo gibali, bomo še vedno živi, če pa preneha gibanje, preneha tudi življenje.

Berite torej časopise, pogovarjajte se med seboj o javnih zadevah in obiskujte shode. Kjerkoli je dana kakšna priložnost, da se pokažete, tam se pokažite, ne zato, da dosežete kakšne trenutne uspehe, ampak zato, da ostanemo politično živi.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSKIH REPUBLIKANECV.

Odgovorni urednik Oskar Schiller.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Inserirajte v „Slov. Republikancu“!

Naroči si kot Slovenec revijo **„Novi Zapiski“** letnik 1922.

kompletni letnik, 10 zvezkov se še dobi v upravi našega časopisa in stane samo 10 Din.

Pozor, krojač, šivilja, nešivilja

Kaj ti koristi kraj brez pouka? Z natančnim poukom, preizkušene po vsakem modelu ga dobiš na željo ekspresno po pošti v KROJNI SOLI, koncesionirani od ministarstva za trgovino in obrt.

Ljubljana, Židovska ulica šte. 5. Vsak mesec tečaji za krojače šivilje in nešivilje.

Ure Zlatnina

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Ščipalci Očala

Rupim: Dunajski in Ljubljanski Zvon, Kres, Slov. Bčelo, Slov. Glasnik in vse druge knjige

HINKO SEVAR
antikvariat knjigarna
Ljubljana, Stari trg 34

Za pouk in zabavo je potrebno dobro čtivo, ki je tudi veselje in kras knjižici. Za Din 5.— se dobi najboljši Kellerjev roman

Regina

Za Din 15.— najlepši roman srbskega pisatelja nušiča

Občinsko dete

in za Din 14.— se dobi knjiga

Zeleni kader

ki opisuje življenje legionarjev za časa svetovne vojske in razsula Avstrije — v tiskarni

J. Blasnik nasled. v Ljubljani, Breg št. 12.

Denar je poslati naprej.

Modni salon

Minka Horvat
Ljubljana, Stari trg 21.

ima vedno v zalogi najnovejše dam-ske in dekljske SLAMNIKE in KLOBUKE. Za ni klobuki vedno v zalogi. Popravila se sprejemajo

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

Ustanovljeno 1898

registрована zadruga z omejeno zavezo

Aleksandrova cesta 5

Telefon št. 367

Obreduje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri brez vsakga odbitka.